

FOLKÄRNA KYRKA

Folkärna Prästgård 1:16; Folkärna församling; Avesta kommun; Dalarnas län

BESKRIVNING OCH HISTORIK

Folkärna kyrkby ligger i anslutning till de bördiga bygderna som utsträcker sig längs med det breda dallandskapet kring Dalälvens fåra. Kyrkplatsen är uråldrig och utgör Dalarnas sydostligaste utpost, där möts även fyra länsgränser. Kyrkan och bebyggelsen runt om utgjorde länge bygdens centrum.

Den nuvarande kyrkan är den tredje i raden på platsen. Redan på 1300-talet uppfördes ett kapell, troligen en träbyggnad, som omnämns första gången 1353. Byggnaden drabbades dock 1378 av eldsvåda och brann ned till grunden. Den ersattes så småningom av en stenkyrka som troligen stod klar omkring 1400. Denna kyrka var dock till måtten blygsam, två travéer i en smal rektangulär plan. Kyrkan tillbyggdes mot 1400-talets slut med nuvarande torn, vilket fick samma bredd som långhuset. Trots tornets ansenliga dimensioner betecknades kyrkan i ett inventarium från 1654 som oansenlig och trång. Den utvidgades därför på längden, 1687-1691, med två nya travéer åt öster, varav den ena utgjorde koret. Samtidigt utvidgades sakristian. Det nuvarande vapenhuset utgjorde då kyrkans västra travé, som i hela sin höjd och bredd stod i öppen förbindelse med långhuset.

År 1704 eldhärjades kyrkans tak och tornspira. Taket lagades provisoriskt men därefter inleddes en tid av långvarigt förfall och fram till 1788 förblev tornet utan spira. Det fick då sin nuvarande praktfulla huv och lanternin i gustaviansk stil, genom försorg av byggmästare Eric Sjöström. Samtidigt revs vapenhuset på kyrkans södra långsida.

Med tiden blev kyrkan otillräcklig för den växande befolkningen och större delen av byggnaden ansågs vara hårt nedgången. Uppförande av en ny kyrkobyggnad bedömdes som nödvändigt. År 1847 godkändes ingenjör Olof Forsgrens förslag från 1838, som innebar att tornet skulle stå kvar. Ritningar bearbetades dock vidare 1848 av arkitekt P.A. Hawerman och följande år påbörjades byggnadsarbeten. Den 13 april 1851 hölls den sista gudstjänsten i den gamla kyrkan, som då stod omringad av den nya byggnadens yttre murar. Därefter påbörjades rivningen av det medeltida långhuset. Första gudstjänsten i den nya kyrkan kunde hållas samma år, men bygget var långt ifrån klart.

Den nuvarande kyrkan har fått sin utformning, mellan 1849 och 1853, då ursprungliga långhuset revs och ett nytt långhus sammanbyggdes med det medeltida tornet. Kyrkans långhus anses vara ett fulländat exempel på empirestilen. Tornet som till största del är från 1400-talets senare del anses vara det bäst bevarade medeltidstornet i Dalarna. Den nuvarande tornhuvuden och de översta varven av muren tillkom på 1780-talet, ursprungligen hade tornet "en lång spess".

I stora drag har kyrkan förblivit oförändrad sedan förnyelsen på 1850-talet. En restaurering av kyrkan genomfördes dock år 1931. Vapenhusets medeltida valv frigjordes då tornläktaren revs medan koret genomgick en väsentlig omgestaltning. En ny läktare uppfördes också mot långhusets västra gavel. Den senaste restaureringen som utfördes 1978-79, enligt arkitekt Lars Holmers förslag, tog hänsyn både till förändrade behov samt till kyrkans ursprungliga gestaltning. Förändringarna blev tydligast märkbara i koret, i färgsättningen och bänkindelningen.

Kyrkomiljön

Folkärna kyrka är belägen vid ett sjösystem som genomflödas av Dalälven. Platsen omges, i norr och söder, av ett öppet jordbrukslandskap som genomkorsas av uråldriga vägar. I närbygden ingår tre gamla byar; Gammeln, Jäder och Lund där kyrkan är belägen, intill landsvägen mellan Fors och Utsund. Lunds by utvecklades under början av 1900-talet till ett mindre samhällscentrum för bygden, dit lokaliserades bl.a. kommunalhus och skola. Där fanns även i anslutning till kyrkan bl.a. sockenstuga, kantorsbostad, prästgård och komministerbostad. Prästgården ligger omkring 200 meter söder om kyrkan.

Kyrkan med sitt höga torn ligger vida synlig i landskapet. Öster om kyrkan har kyrkogården utvidgats fram till sjöstranden. Mitt emot kyrkan i väster, i tornets axel, står ett större representativt hus från sekelskiftet som uppfördes som kommunalbyggnad men omvandlades senare till församlingshem. Bybebyggelsen är koncentrerad främst norr och nordväst om kyrkan.

Parkeringsplatser är anlagda framför kyrkan, längs med västra kyrkogårdsmuren samt mitt emot framför församlingshemmet (f.d. kommunalhuset).

Övrigt

Områdets kulturhistoriska värde betonas i kommunens översiktsplan.

Övriga byggnader

Från den forna kyrkomiljön består ovanligt många representativa byggnader med starka band till kyrkan. Bland dessa kan nämnas församlingshemmet som är inrymt i det f.d. kommunalhuset uppfört kring sekelskiftet, klockarbostaden, komministerboställe från 1700-talets slut, två arrendatorboställen, kyrkoherdeboställe från 1700-talets slut samt en mängd tillhörande ekonomibyggnader. Byggnaderna är belägna i närheten av kyrkan, strax väster och söder om denna. Se prästgårdsinventeringarna (1976, 1993)

Not) Olof Forsgren var född 1774 i Älvkarleby. Han hade i tidig ungdom intresserat sig för matematik och mekanik. Han var ingenjör på Forsbacka under brukets tidiga glansperiod under slutet av 1700-talet och början av 1800-talet.

Kyrkoanläggningen

Kyrkogården

Folkärnas stora kyrkogård omger kyrkan åt alla håll och sträcker sig i en svag sluttning ned mot sjön Bäsingen. Den är omgärdad i sin äldre del av murar krönta med gjutjärnsstaket och i sina yngre delar med häckar. Gjutjärnsstaketet i empirestil har räfflade stolpar och grindpelare som kröns av urnor med förgyllda lågor. Det är troligen samtida med ombyggnaden av kyrkan på 1850-talet.

Kyrkogården har sina äldsta delar närmast kyrkan. Den har utvidgats mot norr och öster i flera etapper, ända ned mot stranden fram till sjön. De senaste etapperna, med fyra nya kvarter ned mot sjön Bäsingen anlades 1951 respektive 1964. Här finns också minneslund från 1987 i nordost ner mot sjön samt ett triangelformat urnkvarter som tillkom 1951. Det senaste tillskottet, askgravar uppställda i ringform är från 2002.

På 1700-talet var kyrkogården, som då omfattade endast delarna söder om kyrkan, omgärdad av kyrkobalkar (murar). De förnyades helt 1789 på grund av förfall, samtidigt utvidgades kyrkogården med några alnar mot öster, väster och söder. I samband med detta försvann den östra ingången medan två bårhus uppfördes, i kyrkogårdens nordvästra respektive sydvästra hörn. Bårhusen som är symmetriskt uppställda är av stora dimensioner med påkostat utförande och förstärker kyrkplatsens offentliga sida mot väst. Vid kyrkans ombyggnad på 1850-talet förnyades åter kyrkogårdens inhägnad, medan den utvidgades mot norr. Det var troligen då den fick sina nuvarande gjutjärnsstaket. Ytterligare en utvidgning genomfördes 1919. Då påbörjades den stora expansionen mot öster och sjöstranden, över diket som hittills skapat en naturlig gräns i detta väderstreck.

Närmast kyrkan i söder, utsträcker sig kyrkogårdens äldsta delar. De äldsta bevarade gravvårdarna är från sent 1700-tal. I det sydöstligaste del finns den mest kända gravvården, med en stor minnessten över nobelpristagaren och ledamoten av Svenska Akademin, Erik Axel Karlfelt. Kyrkogården har i huvudsak gräsgravar men ett mindre antal grusgravar finns bevarade. Mot öster, i förlängningen av kyrkans mittaxel och vid gränsen till Strandkyrkogården, finns ett monumentalt kors av rostfritt stål. Korset, som är ritat av silversmeden Kurt Landgren, tillkom 1978 och är en gåva från Avesta Jernverk.

Kyrkogården har ett glest trädbestånd bestående av fristående träd; björkar, lindar och några enstaka lönnar. Gångarna är belagda med grus.

Kyrkan

Kyrkan består av ett rektangulärt, treskeppigt långhus med halvrund avslutning i öster för koret samt ett kvadratisk torn, något infällt västra gaveln. Korabsiden är en något indragen på bredden i förhållande till långhusets östra gavel. Mittskepp har ett tunnvalv som vilar på två kolonnradar, sidoskeppen har lägre flacka tak. Kolonnraderna har en förlängning i koret, på korabsidens mur, där de bildar en monumental kolonnad som bär korvalvet. Långhuset som uppfördes på 1850-talet är sammanbyggt i väster med ett kvadratisk senmedeltida torn. Långhuset är uppfört i gråsten med putsade fasader. Den nuvarande södra kolonnraden vilar på gamla kyrkans södra murgrund, som härrör från 1400-talet. Västtornet är byggt av gråsten

och av tegel. Nuvarande tornhuven tillkom 1788, efter att den ursprungliga spiran eldhärjats 1704. I samband med uppförandet av nya tornhuven påbyggdes tornkroppen i sin övre del. Hela kyrkan är grundlagd på lermark, sannolikt gammal sjöbotten.

Kyrkan har tre entréer, en genom västtornets vapenhus och två i långhusets mitt, en i söder och en i norr. Sakristian har en ingång från söder. Tornets övre kammare nås via en inmurad spiraltrappa i söderväggen, med ingång i utsidan av tornets södra mur.

Exteriör

Kyrkans västtorn är murat, i sin nedre del, av gråsten täckta med slätputs avfärgad i lejongult. I sin övre del har tornet synligt tegelmurverk med vitputsade blinderingar som bildar dekorativa friser med geometriska mönster. I höjd med nedre bården finns i norr och söder avbildningar i puts av ”gubbfigurer”. Tornkroppen har en kraftig profilerad och vitputsad takfot och i sin nedre del putsade strävpelare i de västra hörnen.

Klockkammarens öppningar fick sin nuvarande form och sina kopparbeklädda luckor i samband med påbyggnaden på 1780-talet. Tornet har en vitputsad portalomfattning i väster, vars utförande troligen är samtida med ombyggnaden på 1850-talet. Portalen har pilastrar och profilerat överstycke. Över den kopparbeklädda porten, med rundbågigt överljusfönster, finns ett lunettfönster med spröjsning i stjärnmönster. Över portalen, och i axel med denna, finns ett mindre rundbågigt fönster.

Tornhuven är svängd i sin nedre del och bär en hög och inglasad lanternin som har utsiktsplattform i sin nedre del. Lanterninen har en huv, lik tornhuven, som kröns av ett förgyllt kors på klot. Tornhuven har i samtliga väderstreck infällda tornur i nederkant, vilka kröns vart och ett av förgyllda klot. Uren är utförda på 1780-talet av G.M. Crusell i Stjernesund. Tornhuven är klädd med tjärat träspån medan lanterninen är kopparklädd.

Långhuset har sockel av granit, slätputsade väggar avfärgade i lejongult och en kraftig profilerad takfot som liksom fönsteromfattningarna är avfärgad i vitt. Det har fem fönsteraxlar, varav den mittersta med dörrar i underdel. Samtliga öppningar är rundbågiga och har samma mått. Undantaget är långhusets mittaxel där öppningen sträcker sig till marknivå för att lämna plats åt portalerna. Långhusets fönster har mittpost och två tvärposter samt ett kvadratisk indelat spröjsverk i ramarna samt solfjäderindelning i bågen. Fönstren ovanför långhusets sidoentréer tar vid, över portalerna, i höjd med nedre tvärposten. Korabsiden har fem fönsteröppningar med fönster av samma karaktär, lika höga men med tre tvärposter och något smalare än i långhuset. Samtliga fönster är målade i en brun kulör. Fönsteromfattningar och -smygar understryks med vit avfärgning i putsen, solbänkarna har täckning av kopparplåt.

Södra och norra portarna i långhuset har vitputsade portalomfattningar med bl.a. pilastrar och profilerat, rakt överstycke strax under fönsteröppningen. Dörröppningarna, som är något smalare än fönsteröppningarna i överdelen, har stickbågig avslutning. Portalerna har koppartäckta pardörrar med speglar. Sidoporterna avslutas i nedre delen med granithällar. Sakristians

yttre ingång i absidens södra mur har en stickbågig dörröppning och en kopparklädd dörr. Dörröppning och smyg är vitkalkade, dörröppningen har trappsteg av granit.

Långhuset har ett lågvinklat sadeltak och koret ett, något nedsänkt, halvkoniskt tak som ansluter till långhusets östra gavel. Taken har täckning av kopparplåt på underlag av papp

Interiör

Kyrkorummets nuvarande karaktär är till största del samtida med ombyggnaden från 1850-talet; det är ett fulländat exempel på den svenska empirens arkitektur och inredning. Det präglas även i begränsad omfattning av åtgärder som genomfördes i samband med 1930- och 1970-talens renoveringar, i synnerhet beträffande läktaren och utrymmen under denna, koret, färgsättningen och bänkinredningen.

Kyrkorummet är treskeppigt och mittskepp täcks av ett tunnvalv som bärs av åtta doriska pelare, sidoskeppen har platta tak. Kyrkorummet avslutas i öster med en halvcirkelformat korabsid med kupolvalv. Kolonnaden bildar en pelaromgång bakom koret; framför korfönstren ovanför sakristian. Bakom koret och kolonuppställningen, på koromgångens plats, är sakristian inredd. Koret och sakristian får sitt dagsljus via fem högt sittande fönster i absiden. Sakristians tak delar fönstren på höjden. De ursprungliga korfönstren med glasmålningar återinsattes på 1970-talet. Mittfönstret har en triangel med strålar, treenighetens symbol.

Nuvarande färgsättning är en följd av 1970-talets renovering, då mittskeppet och koret färgsattes i vitt och sidoskeppen i rosa. Korvalvet fick en blå kulör, typisk för empiren, som även återkommer i balkarnas utsmyckning. Förlagan till kulören hämtades från originalritningen, den hade dock inte tidigare tillämpats. Samma kulör återkommer i predikstolens ryggdraperi från 1853, vilket var övermålat men återskapades samtidigt. Även ljuskronornas valvrosetter fick samma färgsättning. Kolonnernas kapital i koret förgylldes och altarringen fick troligen då sin rödbruna färgsättning.

I samband med renoveringen inreddes ett sidokor i södra sidoskeppet. Det medeltida altarskåpet flyttades dit och uppställdes mot östra gavelväggen, framför sakristians södra ingång som därmed blockerades. Skåpet är uppställt över ett nytt enkelt altarbord av trä.

Fram till 1761 tycks läktaren endast ha förekommit över vapenhuset i tornet. Den tillbyggdes då på norra sidan (kvinnosidan) fram till första fönstret i långhuset och på södra sidan (manssidan) till andra fönstret. En ombyggnad av läktaren genomfördes i samband med tillkomsten av det nya långhuset på 1850-talet och ett nytt orgelverk placerades på läktaren. I samband med restaureringen på 1930-talet ombyggdes läktaren. Bänkinredningen förnyades och ändrades på 1970-talet. Samtidigt inreddes utrymmen under läktaren, bl.a. brudkammare, och en glasad dörr insattes i förlängningen av mittgången. Även sidoingångarna fick vindfång med inglasade dörrar.

Kyrkorummet har brädgolv under bänkkvarteren. Gångar samt ytan framför koret och det förhöjda koret i absiden har beläggning av kalksten.

Sakristian är inredd bakom koret. Den har ingångar med spegeldörrar på varje sida om koret,

i sidoskeppens östra gavlar; södra ingången skymms numera av sidokorets altaruppsats. En trappa, på norra sidan, leder från sakristian upp till korets pelaromgång. Sakristian fick ny inredning på 1960-talet och inrymmer numera diverse utrymmen som pentry, toalett, kapprum samt förvaringsutrymmen för textilier och förbrukningsmateriel.

Vapenhuset är förlagt till det medeltida tornets nedre del och är täckt av ett stjärnvalv. Ursprungligen utgjorde nuvarande vapenhus mittskeppets västra travé. Redan före 1700-talets mitt uppfördes en läktare under valvet, med öppning i öster mot långhuset. På 1930-talet revs läktardelen över vapenhuset och valvet frigjordes. Vapenhuset har ett murat altare uppfört mot norra väggen, stengolv av kalkstensplattor, vindfång med inglasade dörrar mot västra porten samt en påkostad dörrinramning i empirestil med blåa marmoreringar i öster mot långhuset.

Inredning och inventarier

Kyrkans inredning är till största del samtida med ombyggnaden av långhuset på 1850-talet. En del äldre inventarier har dock omplacerats efteråt på nya platser i kyrkan. Inredningen har även senare i viss mån förnyats och kompletterats i samband med restaureringarna på 1930- och 1970-talen.

Inför återinvigningen 1853 förnyades altarbord, altarkors, altarring, nummertavlor och predikstol. De tillverkades i Västerås, hos den kända fabrikören O.A. Dahlman som anlätade bildhuggare Blomgren för att utföra träsniderierna till dessa samt för utsmyckningen av orgeln. Timglaset på predikstolen skänktes till kyrkan 1764. Den nya inredningen i empirestil är tidstypiskt med sina förgyllda liturgiska attribut och snidade detaljer.

Kyrkans äldsta altarskåp hänger numera i södra sidoskeppet. Det är ett flamländskt arbete från omkring 1500. Det överfördes 1888 till Statens Historiska Museum men återbördades till kyrkan 1931, och placerades då över högaltaret. Det fick sin nuvarande plats vid renoveringen 1979.

I samband med installationen 1769 av en ny kororgel ombyggdes kyrkans altaruppsats. Altartavlan som tillhörde denna hänger numera över altaret i vapenhuset. Den föreställer Nattvardens och bär även text som anknyter till den forna kororgeln.

Altaret och krucifixet i sakristian är utförda 1945 av Dal Edvin från Norberg. Han skapade även 1958 krucifixet i vapenhuset.

Dopfunten av sten utfördes år 1670 av Michael Hack (troligen son till Simon). Endast skålen och foten är ursprungliga, medan den bärande pelaren rekonstruerades år 1931, då dopfunten återfanns på kyrkvinden.

Kyrkorummet har åtta bänkkvarter, fyra i kyrkans mittskepp samt två vardera i sidoskeppen. Nuvarande utförande och indelning är en följd av 1970-talets upprustning. Sidogångarna flyttades då från väggarna till kolonnradernas och bänkarna i sidoskeppen ställdes mot de yttre väggarna. De slutna bänkarna ansluter till 1850-talets färgsättning. De är målade i grått med förgyllda profiler, korvalvets blå kulör återkommer även i bänkarnas inre färgsättning.

Kyrkans äldsta ljuskronor är från 1600-talet. Den första ljuskronan i mittgången, räknat från koret, är från omkring 1660. Den andra i ordningen skänktes 1667, den tredje är ett 1700-talsarbete från Skultuna och den sista, längst bak i gången donerades 1852 i samband med kyrkans ombyggnad. Mellan kolonnerna hänger ljuskronor i barockstil med okänd datering. Övriga ljusarmaturer härstammar från de senaste restaureringarna, kronan i vapenhuset från 1931 och lampetterna som ritades av Lars Holmer från 1979.

Läktaren bärs av flera kolonner, några är numera inbyggda i inredningen som skapades under denna. Den nås genom två sidotrappor uppställda mot långhusets västra vägg. Läktaren bär ett orgelverk, bänkar och förvaringsutrymmen. Den har ett framskjutande och avrundat mittparti. Läktarbarriären har rektangulära marmorade speglar, sandfärgat listverk och musikens symboler i förgyllt snideri på mittspegeln.

En orgel omnämns redan under 1500-talet men under början av nästa sekel verkar kyrkan har saknat sådan. Ett fast orgelverk anskaffades 1656, en s.k. ”dubbelt regal” som inköptes från Storkyrkan (i Stockholm). I juni 1760 diskuteras anskaffandet av ett orgelverk då ett sådant saknas, vilket tyder på att kyrkan blev utan orgel i ett senare skede. År 1769 uppfördes Söderström & Swahlberg en kororgel som inbyggdes i altaruppsatsen. I samband med ombyggnaden av kyrkan på 1850-talet förnyades orgelverket. Den nya orgeln med en tidsenlig fasad i empirestil placerades på västläktaren. Den byggdes av J.G. Ek och hade 10 stämmor i manualen och fyra i pedalen. I samband med renoveringen av kyrkan i början på 1930-talet blev Eks orgel om- och tillbyggd av A. Magnusson, den fick då 32 stämmor, men den rikt ornamenterade orgelfasaden bevarades. Ett spelbord från 1800-talets orgel bevaras på läktaren.

År 1970 anskaffades nuvarande kororgel, som är byggd av Bruno Christensen.

Kyrkan har tre klockor. Storklockan är omgjuten fyra gånger, senast 1826 medan mellanlockan är från 1742. Lillklockan, kyrkans äldsta, omtalas först 1576 men är omgjuten 1677.

KULTURHISTORISK KARAKTERISTIK OCH BEDÖMNING

Folkärna nuvarande kyrka är den tredje i raden på platsen. Ett träkapell uppfördes på 1300-talet men drabbades redan 1378 av eldsvåda. Det ersattes av en stenkyrka vars första etapp, två travéer, troligen stod klar omkring 1400. Denna kyrka tillbyggdes med nuvarande torn under slutet av samma sekel. Den utvidgades sedan under 1680- och 1690-talen mot öster med ytterligare två travéer. Tornets nuvarande avslutning med huv och spira tillkom 1788.

Mellan 1849-1853 genomgick kyrkan en omfattande förnyelse då gamla långhuset revs och ersattes med nuvarande, det medeltida tornet behölls dock. Det nya långhuset utformades som en större treskeppig kyrka, med ett tunnvalv i mittskeppet som bärs av doriska pelare, samt ett halvcirkelformat kor med kolonnad. Kyrkans plan och koravslutning kan den jämföras med Älvdalens kyrka som uppfördes några decennier tidigare. Upphovsmannen bakom kyrkans förnyelse, JA. Hawerman, var en av periodens främsta arkitekter. Ombyggnaden utgick dock från ett förslag från 1838, av ingenjör Olof Forsgren.

Kyrkorummets nuvarande karaktär och inredning är till största del samtida med ombyggnaden från 1850-talet; det är ett representativt och väl bevarade exempel på den svenska empirens arkitektur och inredning. Renoveringarna från 1930- och 1970-talen har inte ändrat nämnvärt den ursprungliga karaktären.

Det praktfulla tornet med sina tegelmurar i överdel och karaktäristiska vitputsade blindingar anses vara det bäst bevarade medeltida kyrkotornet i Dalarna. Nuvarande huv med tornur och lanternin med utsiktsplattform i praktfullt gustaviansk stil tillkom dock på 1780-talet, då troligen tornkroppen putsades helt. Folkärnas tornhuv, ett verk av byggmästare Eric Sjöström, kom därefter att bilda skola för många kyrktorn i Folkarebygden och även i angränsande bygder i Västmanland.

Kyrkan förenar tydligt tre renodlade arkitektoniska perioder; medeltiden i tornets kropp, gustaviansk stilideal i tornets kröning och empiren i långhusets utformning och inredning.

Strax väster och söder om kyrkan finns ett flertal byggnader med stort miljö- och historiskt värde. De flesta har nära band till kyrkan och utgör en väsentlig del av kyrkomiljön.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön

- **Äldre murverk som härstammar från gamla långhuset**
- **Tornets arkitektoniska karaktär och betydelse såväl avseende de medeltida delarna som den gustavianska påbyggnaden**
- **Långhusets tidstypiska arkitektoniska karaktär, som är representativ för den svenska empiren och är ovanligt väl bevarad**
- **Kyrkorummets inredningar och detaljer som är samtida med långhusets tillkomst; i synnerhet altarbord, altarkors, altarring, nummertavlor och predikstol som härrör från O.A. Dahlman ateljé i Västerås. Gäller även orgelfasaden från 1850-talet i empire stil**
- **Äldre inredningar och inventarier som härstammar från den gamla kyrkan**
- **Kyrkan, kyrkogården och anslutande byggnader utgör en samlad och känslig miljö som speglar kyrkplatsens forna centrala betydelse i bygden**

Källor och litteratur

- Ahlberg, H. 1996. *Dalarnas kyrkor i ord och bild*.
Berggren, Hugo. 1934. *Sveriges kyrkobyggnader. Västerås stift*.
Hultén, Åke. 2000. *Folkärna församlings kyrkogård*
Nyberg, Manfred. 1983. *Folkärna kyrka - Orientering i rum och tid. Prästgårdsinventeringar*. Västerås stift. 1976; 1993
Sjögren, Josef. 1952. *Orgelverken i Västerås stift*
Östlund, Lars. 2003. *Kort beskrivning av Folkärna kyrka*. (Blad)
Östlund, Lars. ?. *Folkärna kyrkas altarskåp*.

Övriga uppgifter:

Inventeringsdatum: 2004-11-30

Fältinventering: Jean-Paul Darphin

Kulturhistorisk karakteristik och bedömning: Jean-Paul Darphin, efter samråd med referensgrupp utsedd av Västerås stift

Rapportsammanställning och foto: Jean-Paul Darphin

Färdigställd: 2005-12-15

Händelser: Kronologisk förteckning

År	H-Typ	Händelse	Källa
1300-talet	Uppförande-kyrka	En kapellbyggnad uppförs på platsen, troligen en träkonstruktion	Ahlberg, 1996; Bonnier, 2005
1378	Brand	Kapellet brinner ned till grunden	Ahlberg, 1996;
Omkring 1400	Uppförande-Stenkyrkan	En stenkyrka, utan torn, uppförs på platsen; 18 meter lång, sakristia i norr	Ahlberg, 1996; Berggren, 1934;
1400-talets slut	Uppförande-Torn	Tornet tillkommer i väster; det kröntes med hög spira	Ahlberg, 1996;
1685	Underhåll	En omfattande reparation av tornet blev nödvändig: lagning av rämnor i torn och kor, monterande av järnband för att hålla ihop kyrkan, omläggning av tak m.m	Nyberg, 1983
1687-1691	Tillbyggnad	Kyrkan utvidgas med två valv åt öster, även sakristian byggs ut	Ahlberg, 1996;
1704	Brand	Tornspiran, klockor och kyrktaket skadas. Ett åsknedslag drabbade kyrkan den 13 juli 1704. Torn och tak brändes av ända till murarna. Storklockan skadas. Redan samma sommar täckte man kyrkorum och torn med ett bräntak och året därpå blev det spånslaget	Ahlberg, 1996; Nyberg, 1983
1761	Inredning	Läktaren tillbyggs fram till första fönstret i kyrkan och på manssidan (södra sidan) till andra fönstret	Nyberg, 1983
1769	Orgel / Altare	Ny orgel, av Söderström & Swahlberg, uppförs i koret och integreras i altaranordningen	Nyberg, 1983 Sjögren, 1936
1788	Påbyggnad- Torn; Rivning-Vapenhus;	Byggm. Eric Sjöström. Renovering av tornet, nuvarande huv med tornur och lanternin uppförs. Tornets kropp påbyggs. Troligen omputas hela tornkroppen. Gamla vapenhuset på kyrkans södra långsida rivs.	Berggren, 1934; Ahlberg, 1996; Nyberg, 1983
1789	Kyrkogård	Kyrkogården utvidgas åt öster, väster och söder; nya kyrkobalkar. Likbod och materialbod uppförs väster om kyrkan	Hultén, 2000
1840-1855	Kyrkogård	Kyrkogården utvidgas med inköpt mark norr om kyrkan. Om- tillbyggnad, reparation av kyrkobalken	Hultén, 2000
1849-1853	Uppförande Ritning 1838	Förslag fr. 1838 av ingenjör O. Forsgren. Ark. J.A. Hawerman; Byggm. J. Bergström. Uppförande av nytt långhus och absid. Del av de gamla murarna återanvänds. Tornet behålls och renoveras. Gamla långhuset rivs 1851. Ny inredning, ny orgel	RAÄ Berggren, 1934; Ahlberg, 1996; Nyberg, 1983
1853	Ny orgel	Ny orgel och ny orgelfasav J.G. Ek; 10 stämmor. Placeras på den övre av västra läktarna	Sjögren, 1936
1876	Underhåll	Åtgärd avseende fukt- och mögelskador, isolering, installation av två kaminer	Ahlberg, 1996;
1919	Kyrkogård	Utvidgning/Invigning. Ny kyrkogård i öster	Hultén, 2000
1931	Restaurering- Interiör-Inredning	Omgestaltning av koret. Det medeltida altarskåpet återfår sin plats i koret, över altaret (tidigare dep. på NM), nya korfönster, altarkorset flyttas till vapenhuset; vapenhusets medeltida valv frigörs ombyggn. läktare i väster. Överdelen av tornet frigörs fr. puts?	Ahlberg, 1996; Nyberg, 1983
1931	Orgel	om- och tillbyggnad, A. Magnusson. Orgeln utökas till 32 stämmor, den rikt ornamenterade orgelfasaden bevaras. Omplaceras på nya västra läktaren	Sjögren, 1936
1950-tal	Kyrkogård	Utvidgning mot öster, första etappen av strandkyrkogården tillkommer	Hultén, 2000
1958	Inredning-sakristia	Ark. Gösta Lilliemark. Ny inredning i sakristian	Nyberg, 1983
1961	Renovering- Underhåll-Exteriör	Sakristian renoveras?; omputsning och avfärgning av väggar utvändigt	Ahlberg, 1996;
1966-1967	Kyrkogård	Utvidgning mot öster, andra etappen av Strandkyrkogården tillkommer. Till större del avsedd för urngravar	Hultén, 2000
1970	Orgel	En kororgel installeras, tillv. B. Christenssen	Ahlberg, 1996;
1978-1979	Renovering	Ark. Lars Holmer. Handikappanpassning av kyrkorummet, ny färgsättning, inredning av sidokor i södra sidoskeppet; ursprungliga korfönster återinsätts bakom koromgångens kolonner, altarkorset återställs på ursprunglig plats. Väntrum, tekniska och förvaringsutrymmen inreds under orgelläktaren. Ombyggnad av bänkinredningen	RAÄ; Ahlberg, 1996; Nyberg, 1983;
1986	Kyrkogård	Minneslund invigs i nordöstligaste delen av Strandkyrkogården	Hultén, 2000
1987	Förråd	Uppförande av förråd/personal- och ekonomibygnad	RAÄ; Hultén, 2000

